

Research Article

***Establish and engage UN agencies on climate change with an emphasis
on Islamic law***

Mahsa Abbasi¹, Maryam Moradi², Mansour Atasheneh³

Received: 2023/07/23

Accepted: 2023/10/12

Abstract

With the emergence of the theory of global warming caused by climate change, it has become less of an issue and more of one of the biggest and most important challenges in international law, and today this issue will be a very serious challenge in the international system of the present era. Severe climate change in recent decades has been faced with environmental disasters such as rising ocean water, storms, increased disease, global warming, forest fires, and the consequences of these changes on the inhabitants of the earth, according to the international community in this regard. The United Nations has been recognized as the most important international organization since 1979, and by holding dozens of international and regional meetings and approving two binding international documents, global strategies, policies, and policies have been developed in the face of these changes.

Keywords: Climate change, global sustainable development, international law.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

¹ - PhD student in Public International Law, Department of International Law, Qeshm Branch, Islamic Azad University, Qeshm, Iran.

² - Assistant Professor, Department of International Law, Qeshm Branch, Islamic Azad University, Qeshm, Iran. (corresponding author) moradimaryam@yahoo.com

³ - Assistant Professor, Department of Law, Shahid Chamran University, Ahvaz, Iran.

پروہشگاہ علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

مقاله پژوهشی

ایجاد و درگیر نمودن کارگزاری های وابسته به سازمان ملل متحد در مورد تغییرات آب و هوا با

تاکید بر حقوق اسلامی

مهسا عباسی^۴، مریم مرادی^۵، منصور عطاشنه^۶

چکیده

با مطرح شدن تئوری گرمایش جهانی ناشی از تغییرات اقلیمی کمتر موضوعی تبدیل می شود به یکی از بزرگترین و مهم ترین چالش ها در حقوق بین الملل و امروزه این موضوع در نظام بین الملل عصر حاضر یک چالش بسیار جدی خواهد بود. تغییرات شدید اقلیمی در دهه های اخیر با بلایای زیست محیطی مانند افزایش آب اقیانوس ها، طوفان، افزایش بیماری، گرم شدن زمین، آتش سوزی جنگل ها و پیامدهای این تغییرات بر ساکنان زمین به گفته جامعه جهانی در این مورد، مواجه شده است. سازمان ملل متحد به عنوان مهمترین سازمان بین المللی از سال 1979 جو شناسایی و با برگزاری ده ها نشست بین المللی و منطقه ای و تصویب دو سند الزام آور بین المللی راهبردها، سیاست گذاری ها و سیاست های جهانی در مواجهه با این تغییرات توسعه یافته است.

واژگان کلیدی: تغییرات آب و هوا، سازمان ملل متحد، حقوق بین الملل، حقوق اسلامی.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
 پرتال جامع علوم انسانی

^۴ - دانشجوی دکتری حقوق بین الملل عمومی، گروه حقوق بین الملل، واحد قشم، دانشگاه آزاد اسلامی، قشم، ایران.

^۵ - استادیار، گروه حقوق بین الملل، واحد قشم، دانشگاه آزاد اسلامی، قشم، ایران. (نویسنده مسئول)
 moradimaryam@yahoo.com

^۶ - استادیار، گروه حقوق، دانشگاه شهید چمران، اهواز، ایران.

کل سازمان ملل متحد به شیوه های گوناگون در برنامه های حفاظت از محیط زیست شرکت دارند. کارگزاری اصلی آن در این زمینه برنامه ی محیط زیست سازمان ملل متحد است. این برنامه، به عنوان وجدان محیط زیست نظام ملل متحد، شرایط محیط زیست جهان را ارزیابی و مسائل نیازمند به همکاری بین المللی را شناسایی، به تنظیم قوانین بین المللی و گنجاندن ملاحظات مربوط به محیط زیست در برنامه ها و سیاست های اجتماعی و اقتصادی نظام ملل متحد کمک می کند. سازمان های ذیل که به بررسی آن ها می پردازیم؛ یا از نهاد های تخصصی یا از کارگزاری های وابسته به سازمان ملل متحد می باشند که بعد از تلاش های سازمان ملل متحد برای بررسی تغییرات آب وهوایی با برپایی و برگزاری کنفرانس ها و سمینارهای منطقه ای و بین المللی برآن شدند تا تغییرات آب و هوا را در دستور کار خود قرار دهند؛ یا در نتیجه فعالیت های سازمان ملل متحد و برآمده از آن می باشند. سازمان بین الدولی در رابطه با تغییرات آب و هوا نمونه ای از سازمان های ایجاد شده می باشد. سایر سازمان ها مانند برنامه عمران سازمان ملل متحد، برنامه محیط زیست سازمان ملل متحد و ... نیز پس از مطرح شدن موضوع تغییرات آب و هوایی درگیر آن شدند. بعد از تدوین کنوانسیون های تغییرات آب و هوا و با بحث تغییرات آب و هوا به عنوان جدیدترین چالش حقوق بین الملل، این سازمان ها موضوع تغییرات آب و هوایی را هم در دستور کار خود قرار دادند. از این رو، پژوهش حاضر به دنبال این سوال اصلی است که با توجه به اهمیت تغییر اقلیم. نقش دولت های سازمان ملل متحد در ترغیب و تدوین کنوانسیون مربوط به تعهد ملت متحد در برخورد با این موضوع چگونه است؟ در پاسخ به سؤال فوق به سؤالات فرعی زیر پرداخته می شود: اهمیت و ضرورت حفاظت از محیط زیست و توجه به تغییر اقلیم چیست؟ پس ماهیت تعهدات اعضای سازمان ملل متحد در زمینه حقوق بین الملل محیط زیست چیست؟ راه های عملی سازمان ملل برای تشویق کشورهای عضو به پذیرش تعهدات بین المللی در زمینه تغییرات اقلیمی چیست؟ فرضیه ها یا پاسخ کوتاهی که می توان از آن استفاده کرد این است که سازمان ملل متحد چندین کنفرانس منطقه ای و بین المللی در زمینه تغییرات اقلیمی تشکیل داده است. نقش محوری مرتبط با پذیرش مسئولیت مشترک اما متمایز تحت کنوانسیون مربوطه، ضرورت همکاری در این زمینه تبیین شده است.

1- تاسیس سازمان بین الدولی در رابطه با تغییرات آب و هوا

گروه پژوهشی سازمان ملل متحد در زمینه تغییرات آب و هوا در سال ۱۹۸۸ با قطعنامه ۴۸/۵۸ مجمع عمومی ملل متحد تاسیس و بالاترین مرجع جهان در زمینه مسائل مربوط به گرم شدن هوای زمین است (Massai, 2011: 31). سه هزار تن از دانشمندان محیط زیستی بلند پایه جهان در این گروه عضویت دارند که دانشمندان جو شناس، اقیانوس شناس و اقتصاددان از جمله آن ها هستند (<http://m.islahweb.org/node/695>). هیات بین الدولی تغییرات آب و هوا توسط سازمان جهانی هواشناسی و برنامه محیط زیست سازمان ملل متحد ایجاد شد. (Massai: 2011: 30). در ۱۹۸۸، زمانی که بهترین امکانات پژوهشی موجود جدی بودن این خطر را نشان داد، دو نهاد سازمان ملل متحد یعنی برنامه حفاظت از محیط زیست و سازمان جهانی هواشناسی - به اتفاق « هیات بین دولتی در زمینه تغییر آب و هوا را ایجاد کردند تا دانش موجود درباره ی تغییر آب و هوا را گردآوری و راه آینده را نشان دهند. این هیات، شبکه ای جهانی متشکل از ۲۵۰۰ دانشمند و کارشناس برجسته، پژوهش های علمی درباره ی این موضوع را بررسی می کند.

یافته های آن منجر به ایجاد نگرشی از لحاظ حقوقی الزام آور نسبت به این مسئله شد. به پاس فعالیت این هیات، جایزه ی نوبل صلح ۲۰۰۷ مشترکا به آن و آلبرت آرنولد(ال) گور، معاون پیشین رئیس جمهور ایالات متحده اعطا شد. «ال گور» ضمن احساس افتخار فراوان به دلیل کسب این جایزه نسبت به خطری که از سوی تغییرات جوی و آب و هوایی سیاره زمین را تهدید می کند، هشدار داد. وی گفت: می خواهیم از یکایک شما بخواهیم که در این کارزار با من همراه شوید. من از دولتم می خواهم که تا دو سال دیگر به تعهدی جهانی بپیوندد که گرمایش زمین را در کشورهای پیشرفته تا ۹۰ درصد و در تمامی جهان تا ۵۰ درصد کاهش می دهد؛ تا نسل آینده، زمینی سالم تندرست به ارث ببرد. «ال گور» در ادامه تاکید کرد: بحران تغییرات جوی یک مساله سیاسی نیست بلکه یک چالش اخلاقی و معنوی برای تمام بشریت است (<http://m.islahweb.org/node/695>)

میزگرد بین الدول تغییر آب وهوا مسئول برآورد اطلاعات علمی، فنی و اقتصادی در ارتباط با خطرات ناشی از تغییر آب و هوا در اثر دخالت انسان در طبیعت، روشهای تطبیق با این پدیده و تدوین متدولوژیهای تخمین انتشار گازهای گلخانه ای و روش های کاهش آن می باشد. این ارگان از سه گروه کاری علمی و یک گروه اجرایی تشکیل شده است. میزگرد بین الدولی تغییرات آب و هوا یکی از ارگانهای فعال در تشکیل کمیته مذاکره بین المللی برای تدوین چهارچوب ضوابط سازمان ملل پیرامون تغییر آب و هوا و پروتکل کیوتو بوده است. این ارگان اولین و دومین گزارش ارزیابی خود را به ترتیب در سالهای ۱۹۹۰ و ۱۹۹۵ تهیه کرده است. این گزارشها در سال ۱۹۹۷ منجر به تنظیم پروتکل کیوتو شد. گزارش ویژه ارزیابی در مورد منابع انرژی های تجدید پذیر و کاهش تغییرات آب و هوا هم به عنوان سومین گزارش این هیات در سال ۲۰۱۱ مورد تصویب قرار گرفت (<http://srren.ipcc-wg3.de>) حدود ۲۵۰۰ دانشمند در حال کار کردن برای هیات بین الدولی تغییرات آب و هوا که وابسته به سازمان ملل متحد است که گزارشات ارزیابی خود را در رابطه با تغییرات آب و هوا نیز با مشارکت ۱۵۰۰ متخصص در این رشته ارائه نمودند (Biermann, 2002: 195).

گزارش ترکیبی درباره تغییر آب و هوا در ۱۷ نوامبر ۲۰۰۷ با ادغام و تخلیص مجموع اطلاعات سه گزارشی که در طول سال منتشر شده بود "گزارش ترکیبی" انتشار داد. از جمله مطالب آن: ۱. گرم شدن سیستم آب و هوا، چنان که اکنون از مشاهده افزایش میانگین جهانی درجه حرارت هوا و آب اقیانوس ها، آب شدن گستره برف ها و یخ ها و بالا رفتن سطح آب دریاها آشکار است، قاطع و انکار ناپذیر است. افزایش دما در همه جای جهان مشاهده و در مناطق مرتفع شمال خط استوا بیشتر است.

۲. انتشار گازهای گلخانه ای در جهان به علت فعالیت های انسان از دوران پیش صنعتی شدن افزایش یافته و افزایش آن بین ۱۹۷۰ و ۲۰۰۴ به ۷۰ درصد رسیده است. درباره این که با سیاست های کنونی برای کاهش تغییرات آب و هوا و شیوه های مربوط به توسعه پایدار، افزایش انتشار گازهای گلخانه ای طی چند دهه آینده خواهد یافت توافق فراوان و شواهد بسیار وجود دارد.

۳. ادامه انتشار گازهای گلخانه ای به میزان کنونی یا بیشتر باعث گرمای افزون تر و عامل تغییرات فراوان در سیستم آب و هوای جهان در طول قرن ۲۱ خواهد شد گرمای ناشی از مداخله انسان می تواند باعث عوارضی ناگهانی و غیر منتظره یا برگشت ناپذیر شود.

۴. با افزایش بیشتر گرما شواهد جدید و قوی تری از مشاهده آثار تغییر آب و هوا بر سیستم های منحصر به فرد و آسیب پذیر (مانند قطب و جوامع مرتفع کوهستانی و اکوسیستم ها)، با میزان فزاینده عوارض ناخوشایند وجود دارد.

۵. اکنون اطمینان بیشتری به پیش بینی افزایش خشکسالی ها، امواج گرما، سیل ها و عوارض ناخوشایند وجود دارد. شواهد فزاینده ای از آسیب پذیری بیشتر گروه های ویژه مانند فقرا و کهنسالان نه تنها در کشورهای در حال توسعه بلکه در کشورهای توسعه یافته وجود دارد. به علاوه، مدارک فزاینده ای موجود است که نواحی نزدیک به استوا و کمتر توسعه یافته معمولاً با خطر بیشتر مواجه هستند، برای مثال در نواحی خشک و دلتاهای بزرگ... بالا آمدن سطح آب دریا بر اثر گرم شدن اجتناب ناپذیر است.

۷. دولت ها طیفی گسترده از سیاستها و وسایل در اختیار دارند تا انگیزه هایی برای اقدام در زمینه کاهش گازهای گلخانه ای بوجود آورند... توافق بسیار و مدارک فراوان وجود دارد که دستاوردهای قابل توجه کنوانسیون چارچوب تغییرات آب و هوای ملل متحد و پروتکل کیوتو آن شروع یک واکنش ماندگار جهانی به تغییرات آب و هوا، ترغیب کننده مجموعه ای از سیاست گذاری های ملی، و ایجاد بازار بین المللی کربن و ساز و کارهای نهادی جدید است که می تواند اساس و بنیاد تلاش های بیشتر در زمینه کاهش این گازها را فراهم سازد. (ایثاری کسمایی، ۱۳۸۸: ۲۱۰).

2- صندوق تسهیلات جهانی محیط زیست سازمان ملل متحد و تغییرات آب و هوا

صندوق تسهیلات جهانی محیط زیست در سال ۱۹۹۱ برای حفاظت از محیط زیست جهانی و کمک به کشورهای در حال توسعه تاسیس گردید. این صندوق متشکل از ۱۸۳ کشور است که با یکدیگر در موسسات بین المللی و سازمان های جامعه ی مدنی و بخش خصوصی در رابطه با موضوعات محیط زیست جهانی مشارکت دارند؛ و از طرح های ملی توسعه پایدار حمایت می کنند. امروزه صندوق تسهیلات جهانی محیط زیست بزرگترین سرمایه گذار عمومی پروژه هایی است که در جهت بهبود مسائل محیط زیست جهانی تلاش می کنند. می توان گفت صندوق تسهیلات جهانی محیط زیست، سازمانی است که به طور مستقل در جهت کمک های مالی برای پروژه های مربوط به تنوع زیستی، تغییرات آب و هوا، آبراهه های بین المللی، فرسایش زمین، لایه ازن و آلاینده های آلی پایدار عمل می کند.

(<http://www.thegef.org/gef/whatisgef>)

برنامه کمک های کوچک ۲ یکی از اجزای صندوق تسهیلات جهانی محیط زیست است، که در سال ۱۹۹۲ توسط برنامه عمران سازمان ملل متحد ۳ به راه افتاد. این برنامه در جهت انجام پروژه هایی در سطح محلی به سازمان های غیر دولتی و سازمان های محلی کمک هایی اعطا میکند. پروژه هایی که از حمایت برنامه کمک های کوچک، صندوق تسهیلات جهانی محیط زیست برخوردار می شوند می بایست مرتبط با زمینه های مورد نظر در خصوص حفاظت از تنوع زیستی و گونه های حیاتی، کاستن از وقوع تغییرات آب و هوایی و حفاظت از آب های بین المللی باشند.

(<http://www.thegef.org/gef/search/node/SGP>)

2-1 مدیریت پروژه های صندوق تسهیلات جهانی محیط زیست

پروژه های صندوق جهانی محیط زیست (GEF) به صورت عمده توسط سازمان های ذیل مدیریت می شود:

- برنامه محیط زیست سازمان ملل متحد
- برنامه عمران سازمان ملل متحد
- بانک جهانی.

این سه سازمان نقش اصلی را در مدیریت پروژه های GEF بر عهده دارند و از طریق آنان GEF در جهت ارائه خدمات به کشورهای در حال توسعه، کشورهای شرق اروپا و فدراسیون روسیه که مجموعه ای بیش از ۱۶۰ کشور را در

بر می گیرد، مجموعه ای از پروژه های مختلف را گردآوری نموده است. به علاوه همکاری GEF با این شرکا، از تلاشهای منفرد آنان در زمینه همسو سازی موضوعات مورد علاقه محیط زیست جهانی با سیاستها و برنامه ها حمایت می نماید.

در سال ۱۹۹۱، شورای GEF فرصتهایی را در جهت مشارکت در اجرای پروژه ها در اختیار هفت سازمان دیگر به ترتیب ذیل قرار داد:

- بانک توسعه آفریقا؛
- بانک توسعه آسیا؛
- بانک بازسازی و توسعه اروپا؛
- بانک توسعه داخلی آمریکا؛
- صندوق بین المللی توسعه کشاورزی؛
- سازمان غذا و کشاورزی سازمان ملل متحد؛
- سازمان توسعه صنعتی سازمان ملل متحد.

2-2- سرمایه گذاری صندوق تسهیلات جهانی محیط زیست در معاهدات

GEF سرمایه لازم را به منظور کمک به کشورهای در حال توسعه در برآورده نمودن اهداف بیان شده در معاهدات محیط زیست بین المللی ارائه می نماید و به عنوان "ساز و کار مالی" چهار معاهده ذیل عمل می نماید.

الف) معاهده تنوع زیستی؛

در کنوانسیون تنوع زیستی تصریح شده است که اکوسیستم ها، گونه ها و ژنها باید در جهت تامین منافع انسان به صورتی که موجب کاهش تنوع زیستی در بلند مدت نگردد، مورد بهره برداری قرار گیرند. کنوانسیون همچنین بر اساس اصل پیشگیرانه به سیاستگذاران تذکر می دهد در مواردی که خطر کاهش شدید و یا فقدان تنوع زیستی وجود دارد نباید به دلیل نبود استدلال های منطقی و علمی در برطرف نمودن و یا کاهش تهدیدات، از انجام اقدامات اساسی خودداری نمایند. (<http://biodiversity.ir/node/52>)

در کنوانسیون نیاز به مشوق های اساسی در جهت حفاظت از تنوع زیستی مورد تأیید قرار گرفته است. در نظر گرفتن مشوق های مذکور منافع مهم زیست محیطی، اقتصادی و اجتماعی را به همراه خواهد داشت.

تعدادی از موضوعات مهمی که در معاهده به آنها پرداخته می شود، به قرار ذیل است:

۱. اختصاص مشوق هایی برای حفاظت و بهره برداری پایدار از تنوع زیستی؛
 ۲. دسترسی مستمر به منابع ژنتیکی؛
 ۳. دسترسی به تکنولوژی و انتقال آن از جمله بیو تکنولوژی؛
 ۴. همکاری فنی و علمی؛
 ۵. ارزیابی میزان اثرات زیست محیطی؛
 ۶. آموزش و تنویر افکار؛
 ۷. تامین منابع مالی؛
 ۸. ارائه گزارش ملی در زمینه فعالیتهای انجام شده در راستای اجرای تعهدات (همان).
- ب) معاهده تغییرات آب و هوایی سازمان ملل متحد

پروژه هایی که به موضوع تغییرات آب و هوایی می پردازد، دومین گروه بزرگ پروژه های GEF را تشکیل می دهد. به عنوان ساز و کار مالی معاهده تغییرات آب و هوایی سازمان ملل از راهنمائیهای کنفرانس اعضاء در زمینه سیاست، اولویتهای برنامه و معیارهای احراز صلاحیت استفاده می کند. پروژه های تغییرات آب و هوایی که به منظور کاهش خطرات مرتبط با تغییرات آب و هوا ی جهان طراحی شده اند، انرژی مورد نیاز توسعه پایدار را تامین می نمایند و در چهار زمینه ذیل سازماندهی می شوند:

- رفع موانع موجود در امور حفاظت و افزایش بازده انرژی؛
- ترغیب به استفاده از منابع انرژی تجدید پذیر از طریق رفع موانع در کاهش هزینه های اجرایی؛
- کاهش هزینه های بلند مدت فن آوریهایی که گازهای گلخانه ای را انتشار می دهند؛
- حمایت از توسعه حمل و نقل پایدار. (همان)

ج) معاهده بیابان زدایی سازمان ملل متحد

هدف از کنوانسیون بیابان زدایی و کاهش اثرات خشکسالی در کشورهایی است که به طور جدی با خشکسالی و بیابان زایی به خصوص در آفریقا مواجه هستند. از این طریق اقدام موثر در تمام سطوح، با حمایت همکاری های بین المللی و ترتیبات مشارکت در چارچوب یک رویه جامع همسو با دستور کار و به منظور کمک به دستاوردهایی توسعه پایدار در مناطق آسیب دیده صورت می گیرد.

اعضای این کنوانسیون: با تایید بر اینکه انسانها در مناطق آسیب دیده یا در معرض تهدید، محور فعالیتهای بیابان زدایی و کاهش اثرات خشکسالی می باشند، و با انعکاس نگرانی فوری جامعه بین المللی، از جمله کشورها و سازمانهای بین المللی؛ درباره اثرات منفی بیابانزایی و خشکسالی، و با آگاهی از اینکه مناطق خشک، نیمه خشک، نیمه مرطوب جمعا بخش قابل توجهی از وسعت اراضی کره زمین را تشکیل داده و سکونتگاه و منبع معیشت بخش بزرگی از جمعیت خود می باشد، و با علم به اینکه بیابانزایی و خشکسالی مسایلی در مقیاس جهانی می باشند که تمام نواحی دنیا را تحت تاثیر قرار می دهند خواهان اقدام مشترک جامعه بین المللی برای بیابانزدایی و یا کاهش اثرات خشکسالی می باشد.

(<http://rc.majlis.ir/fa/law/show/92783>)

د) معاهده استکهلم در مورد آلاینده های آلی پایدار.

اعضای این کنوانسیون: با شناخت این که آلاینده های پایدار دارای خصوصیات سمیت، مقاومت در برابر تجزیه، در بدن موجودات زنده تجمع یافته و از طریق هوا، آب و گونه های مهاجر، در بین مرزهای بین المللی جابجا شده و در مکان های بسیار دورتر از محل رها شدن آن ها در اکوسیستم های آبی و خشکی انباشته شده و رسوب می کنند؛ با اطلاع از مخاطرات بهداشتی خصوصاً در کشورهای در حال توسعه در اثر تماس مستقیم با آلاینده های آلی پایدار به ویژه اثرات آنها روی زنان و متعاقباً روی نسلهای آینده؛ و با تصدیق این که زیست بوم اقیانوسها و جوامع بومی به خاطر تأثیرات سوء آلاینده های آلی پایدار در معرض خطر بوده و آلودگی مواد غذایی بومی آنان نیز به عنوان یک موضوع بهداشت عمومی مدنظر می باشد، نیز با اذعان به نیاز به اقدامات جهانی درخصوص آلاینده های آلی پایدار؛ و با توجه خاص به تصمیم گیری ۱۳/۱۹ (C) مورخ ۷ فوریه ۱۹۹۷ میلادی برابر با (۱۸ بهمن ۱۳۷۶ هجری شمسی) شورای حکام برنامه محیط زیست سازمان ملل درخصوص شروع اقدامات بین المللی در جهت حفاظت سلامت انسانها و محیط زیست از

طریق اتخاذ تدابیری که سبب کاهش یا حذف انتشار و تخلیه آلاینده های آلی پایدار می شود (http://rc.majlis.ir/fa/law/show/97750).

معاهدات فوق راهنمایی های استراتژیک گسترده ای را در اختیار شورای GEF قرار می داد. شورای GEF این راهنمایی ها را به معیارهای عملیاتی (دستور العمل) پروژه های GEF تبدیل می نماید. GEF همچنین با دیگر معاهدات و موافقت نامه های بین المللی ذیل در زمینه محیط زیست همکاری نزدیک دارد:

- با همکاری پروتکل مونترال و معاهده وین در مورد مواد مخرب لایه ازن، وامهای GEF، فدراسیون روسیه و کشورهای اروپای شرقی را در عدم استفاده از مواد شیمیایی مخرب لایه ازن یاری می دهد؛
- موافقت نامه های آبهای منطقه ای و بین المللی از ابتکار عمل GEF در حمایت از آبهای بین المللی پشتیبانی می نماید

2-3- انواع پروژه های صندوق تسهیلات جهانی محیط زیست

صندوق جهانی محیط زیست به 6 پروژه در موارد ذیل که از نظر محیط زیست جهانی هم حائز اهمیت هستند، می پردازد:

(الف) تنوع زیستی؛

(ب) تغییرات آب و هوایی؛

(ج) منابع آبی جهان؛

(د) تخریب لایه ازن؛

(ه) تخریب زمین؛

(و) معاهده استکهلم در مورد آلاینده های آلی ماندگار.

(الف) تنوع زیستی

تقریباً نیمی از پروژه های GEF در جهت حفاظت و استفاده پایدار از تنوع زیستی بیولوژیکی شکل گرفته اند. به عنوان ساز و کار مالی کنوانسیون تنوع زیستی، GEF از راهنماییهای کنفرانس اعضاء در زمینه سیاستها، استراتژی ها، اولویت های برنامه و شرایط احراز صلاحیت برای استفاده از منابع در زمینه های مورد نظر کنوانسیون استفاده می کند. پروژه ها معمولاً با یک و یا تعداد بیشتری از چهار نوع زیست بوم بحرانی و اجتماعات انسانی به قرار ذیل، در ارتباط هستند:

- مناطق خشک و نیمه خشک؛

- منابع ساحلی، دریایی و آبهای شیرین؛

- جنگلها؛

- کوهها.

پروژه های تنوع زیستی از ابتکار عمل هایی در جهت افزایش حفاظت از تنوع زیستی پایدار در محل اصلی مناطق حفاظت شده، ایجاد چشم انداز، تسهیل اجرای پروتکل ایمنی زیستی کارتاجینا و اشاعه تجربیات و فن آوری حمایت می کنند. چهار استراتژی ذیل، اولویت های تعیین شده و دستورالعمل مناطق مورد نظر تنوع زیستی را مشخص می نماید:

- تسهیل پایداری سیستم های مناطق حفاظت شده در سطوح ملی؛

- همسو سازی حفاظت از تنوع زیستی در ایجاد چشم اندازهای زمینی / دریایی و یا بخشها؛
 - تسهیل اجرای معاهده سازمان ملل در زمینه پروتکل ایمنی زیستی؛
 - طراحی، اشاعه و درک روش های مناسب برای مواجهه با موضوعات جاری و پدید آمده در زمینه تنوع زیستی.
- دستور العمل های تکمیلی توسط شش برنامه عملیاتی که طیف وسیعی از زیست بوم ها و دیگر سیاستهای موجود GEF را در بر می گیرند، ارائه می شود. در پروژه های تنوع زیستی بر حفاظت در محل اصلی و استفاده پایدار و افزایش نقش تسهیل کننده GEF در پروژه ها تأکید شده است. به علاوه، اولویتهای استراتژیک تنوع زیستی GEF، از برنامه های کاری اخیر معاهده تنوع زیستی حمایت نموده و تفکر رایج را در منطقه حفاظت شده منعکس می نماید.
- (ب) تغییرات آب و هوایی
که پیشتر راجع به آن بحث شد.
- (ج) منابع آبی جهانی
صندوق تسهیلات جهانی محیط زیست از کشورهایی که به مدیریت پایدار مناطق ساحلی و اقیانوسی می پردازند، حمایت می کند. این موارد شامل مدیریت یکپارچه ی منابع آب، و آب و فاضلاب می شود.
(http://web.undp.org/gef/do_iwaters.shtml)
- پروژه های GEF در زمینه جلوگیری از آلوده شدن آبهای بین المللی از اهداف موافقت نامه های منطقه ای و بین المللی تأثیر پذیرفته و در مسیر محقق نمودن آنها هدایت می شوند. پروژه های مذکور به کشورها کمک می کند تا از تجربیات یکدیگر و چالش هایی که در این زمینه با آنها روبرو هستند مطلع شوند، با یکدیگر همکاری نمایند و تغییراتی را در سطح داخلی در جهت مواجهه با مشکلات ایجاد نمایند. طبقه بندی پروژه های مرتبط با آب به سه دسته تقسیم می شوند: آبگیر؛ آب و خاک و آلاینده ها. (همان)
- (د) تخریب لایه ازن
خارج نمودن مواد مخرب لایه ازن (ODS) روش بسیار موثری در دستیابی به منافع محیط زیست جهانی کوتاه مدت و بلند مدت است. GEF با همکاری پروتکل مونترال معاهده وین در زمینه مواد مخرب لایه ازن، پروژه هایی را با همکاری فدراسیون روسیه و کشورهای اروپای شرقی و آسیای مرکزی در زمینه توقف استفاده از مواد شیمیایی تخریب کننده لایه ازن (ODS) اجرا می نماید. پس از گذشت یک دهه از انجام همکاریهای بین المللی، از تمرکز بعضی از مواد شیمیایی مذکور در جو، کاسته شده است (<http://web.undp.org/gef/index.shtml>).
- (ه) تخریب زمین
انگیزه GEF در تأمین بودجه فعالیتهایی در زمینه پیشگیری و کنترل تخریب زمین از ماهیت و گستره ارتباط آن باتغییرات محیط زیست جهانی نشات می گیرد (http://web.undp.org/gef/do_land_degradation.shtml).
- جنگلهای تخریب شده و منابع آبی آلوده، تنوع زیستی را در معرض خطر قرار داده، موجب بروز تغییرات آب و هوایی گردیده و سیکلهای هیدرولوژیکی را مختل می نمایند. با توجه به اهداف معاهده بیابان زدایی سازمان ملل (UNCCD)، تعداد کثیری از پروژه های GEF به منظور مقابله با تخریب زمین در قالب چهار زمینه ای که در بالا

به آن اشاره گردید اجرا می شوند. در سال ۲۰۰۲ شورای GEF، تخریب زمین را به عنوان زمینه کاری جدید تصویب نمود و در سال ۲۰۰۳، UNCCD، GEF را به عنوان ساز و کار مالی رسمی پذیرفت.

(و) معاهده استکهلم در مورد آلاینده های آلی ماندگار

در سال ۲۰۰۱، کشورها معاهده آلاینده های آلی ماندگار استکهلم (POPs) را تصویب کرده و GEF را به عنوان ساز و کار مالی موقت معرفی نمودند. در زمان اجرایی شدن معاهده، GEF رسماً تحت این عنوان فعالیت خواهد نمود. در اکتبر سال ۲۰۰۲، شورای GEF، آلاینده های آلی ماندگار را به عنوان زمینه کاری جدید تصویب نمود. آلاینده های مذکور، ترکیبات بسیار پایداری هستند که از طریق فرایند مکرر تبخیر و رسوب گذاری در جهان در چرخش هستند و از طریق اتمسفر و اقیانوس به مناطق دور دست منتقل می شوند. این مواد در بافت های موجودات زنده انباشته می شوند و آلاینده های آلی را از طریق غذا و آب و هوا جذب می نمایند. آلاینده های آلی موجب نقص عضو، سرطان و اختلال در سیستم های ایمنی و تولید مثل گردیده و تهدیدی برای تنوع زیستی محسوب می شوند و حتی پتانسیل ایجاد اختلال در سطح زیست بوم را نیز دارند.

2-4- مشارکت دادن بخش خصوصی در صندوق تسهیلات جهانی

با توجه به تجربه بخش خصوصی و منابع فنی، مدیریتی و مالی که در اختیار دارد، اهمیت مشارکت بخش خصوصی در حل مشکلات محیط زیست جهانی مانند تغییرات آب و هوایی و کاهش تنوع زیستی مشخص می گردد. عواملی مانند صرفه جویی های انجام شده در هزینه های مربوط به فعالیتهای دوستدار طبیعت و همچنین انتظارات افراد در جهت استفاده از محصولات دوستدار محیط زیست جهانی، تغییراتی را در دیدگاه بخش خصوصی ایجاد نموده است (<http://www.thegef.org>).

بخش خصوصی به عنوان یکی از ذی نفعان کلیدی در فعالیتهای GEF شناخته شده است و نقش مهمی در مواجهه با چالش های محیط زیست جهانی در همکاری با GEF ایفا می نماید. GEF همچنین تلاش می نماید تا بخش خصوصی را در جهت یافتن فرصتهایی در شناسایی مفاهیم، اهداف، عملیات مالی و پایش پروژه های GEF ترغیب نماید. اهمیت مشارکت دادن بخش خصوصی در فعالیتهای GEF در روند بازسازی ساختار GEF مورد تاکید قرار گرفت. سند بازسازی ساختار GEF، بخش خصوصی را در زمره شرکای GEF قرار می دهد. (همان)

سازمان های مجری، مسئولیت هماهنگیهای مربوط به آماده سازی پروژه های GEF و اجرای آنها را توسط بانک های توسعه چند جانبه، آژانسهای تخصصی، آژانسهای سازمان ملل، دیگر موسسات بین المللی، موسسات توسعه دوجانبه، موسسات ملی، موسسات غیر دولتی، بخش خصوصی و موسسات دانشگاهی را بر عهده داشته و مزایای نسبی همکاری با آنها را در اجرای موثر و مقرون به صرفه مد نظر قرار می دهد. "سند باز سازی GEF به نقش کلیدی بانک جهانی به عنوان یکی از سازمان های مجری GEF در تضمین توسعه و مدیریت پروژه های سرمایه گذاری تاکید می نماید. بانک جهانی در راستای اهداف GEF و استراتژی توسعه پایدار در کشورهای ذیصلاح از تجارب سرمایه گذاری شرکت دارایی بین المللی (IFC) و شرکتهای تابع خود به منظور ارتقاء فرصتهای سرمایه گذاری و تجهیز منابع بخش خصوصی استفاده می نماید. (همان)

2-5- تشکل های مردم نهاد و نقش آن در تشکیل صندوق تسهیلات جهانی محیط زیست

تشکل های مردم نهاد به عنوان حامیان آگاه و موثر در تشکیل GEF و تدوین برنامه عمل آن از ابتدا نقش داشته اند. امروزه، تشکلهای مردم نهاد در سطوح محلی و بین المللی، نه تنها در زمینه پروژه ها، بلکه در ابعاد سیاست GEF نیز

نقش اساسی را ایفا می نمایند. موسسات روستایی و دیگر گروههای اجتماعی، موسسات دانشگاهی و بنیادها در زمره شرکای اصلی GEF قرار دارند. بیش از ۱۵۰ پروژه ای که اعتبار آنها توسط GEF و یا با کمک آن تامین می شود از طریق عقد قرارداد و یا زیر قرارداد با گروههای غیر دولتی در حال اجرا هستند. بیش از ۶۰ شبکه تشکل مردم نهاد منطقه ای و جهانی در طراحی و اجرای پروژه های جهانی GEF در زمینه آب فعال هستند. برنامه وام های کوچک GEF که توسط UNDP اجرا می شود، وام هایی تا سقف پنجاه هزار دلار در اختیار بیش از یک هزار و دویست پروژه که توسط تشکلهای مردم نهاد اجرا می شود، قرار داده است. (همان)

2-6- تدوین پروژه در صندوق تسهیلات جهانی محیط زیست

در صورت احراز صلاحیت کشورهای میزبان در جهت دریافت منابع مالی GEF، هر فرد و یا گروهی می تواند پروژه ای را مستقیماً به آژانسهای اجرایی GEF ارائه نماید. لازم است در طرح پیشنهادی، اولویتهای توسعه ملی و منطقه ای کشور و یا کشورهای ذینفع منعکس شود. تمام پروژه های GEF می بایست توسط کشورها و از طریق مشورت با نمایندگان (GEF عامل اجرایی) در کشور دریافت کننده منابع مالی انجام شود. لازم به ذکر است که کمکهای مالی GEF صرفاً در جهت اجرای پروژه هایی در زمینه بهبود کیفیت محیط زیست جهانی و یا کاهش ریسک اعطا می گردد. پروژه هایی که معیارهای اصلی را دارا باشند توسط پیشنهاد دهندگان، UNDP، UNEP و یا بانک جهانی پی گیری می شوند. وارد کردن طرح پیشنهادی پروژه در برنامه کاری توسط هیاتی مرکب از سه سازمان مذکور، هیئت مشورتی علمی- فنی و در صورت نیاز دبیر خانه های معاهدات انجام می شود. برنامه های کاری GEF توسط ۳۲ عضو شورای GEF که حداقل هر شش ماه یکبار تشکیل جلسه می دهند، تصویب می شود. (همان)

2-7- شورای صندوق تسهیلات جهانی محیط زیست

شورای GEF در مقام هیات مستقلی از مدیران که مسئولیت اصلی توسعه، تصویب و ارزیابی برنامه های GEF را بر عهده دارد، عمل می نماید. شورا از ۳۲ عضو تشکیل شده است (۱۶ عضو از کشورهای در حال توسعه، ۱۴ عضو از کشورهای توسعه یافته و ۲ عضو از کشورهای با اقتصاد در حال گذار) که دو بار در سال برای مدت سه روز تشکیل جلسه می دهند. کلیه تصمیمات از طریق اجماع آراء صورت می پذیرد. سیاست منعطف شورا نسبت به تشکلهای مردم نهاد و نمایندگان جوامع مدنی، این شورا را در بین موسسات مالی بین المللی متمایز نموده است. (همان)

2-8- هیئت مشورتی علمی و فنی و نقش آن در صندوق تسهیلات جهانی محیط زیست

هیئت مشورتی علمی و فنی راهنمایی های استراتژیک علمی و فنی را در مورد استراتژی و برنامه های GEF ارائه می نماید. ۱۵ کارشناس برجسته بین المللی که در زمینه های کاری GEF (موضوعات زیستی، ایمنی زیستی، تغییرات آب و هوا، مدیریت سواحل و آبهای شیرین، توسعه پایدار و مدیریت، آلوده کننده های آلی پایدار و مدیریت جامع زیست بوم) متخصص هستند در STAP عضویت دارند.

STAP همچنین از نظرات کارشناسان دیگر در مورد پروژه های منفرد استفاده می کند.

اهداف STAP به قرار ذیل است:

- شناسایی و ارائه راهنماییهای استراتژیک در مورد اولویتهای علمی و فنی، انسجام علمی و فنی برنامه ها و استراتژیهای عملیاتی GEF، موضوعات پدید آمده و شکافهای ایجاد شده در اجرای برنامه های عملیاتی؛
- راهنماییهای علمی و فنی با هدف ارتقاء سطح علمی و فنی پروژه های GEF و حمایت از آنان؛

• ارتقا سطح همکاری با دیگر هیات های علمی و فنی، اجتماعات و بخش خصوصی در زمینه های مرتبط با اولویت های GEF؛

- راهنمایی در زمینه افزایش ظرفیت علمی و فنی در راستای توسعه و اجرای پروژه های GEF؛
- راهنمایی در مورد انجام تحقیق در ارتباط با اولویتهای استراتژیک GEF؛
- راهنمایی در مورد پایش و ارزیابی شاخصهای پروژه ها در زمینه های مشخص فعالیت GEF و موضوعات مرتبط (<http://www.thegef.org/gef/STAP>).

2-9- معیارهای احراز صلاحیت کشورها در جهت دریافت کمک های مالی صندوق تسهیلات جهانی محیط زیست و سیکل پروژه

هر فرد و یا گروه ذیصلاح می تواند پروژه ای را بر اساس دو شاخص اصلی ذیل پیشنهاد نماید:

- پروژه باید اولویتهای ملی و یا منطقه ای را منعکس نماید و از حمایت های کشور و یا کشورهای ذینفع برخوردار باشد؛

- پروژه باید موجب بهبود کیفیت محیط زیست در جهان و کاهش خطراتی گردد که آن را تهدید می نماید.
- طرح اولیه پروژه باید مستقیماً به UNEP، UNDP و یا بانک جهانی ارائه داده شود. احراز صلاحیت کشور در جهت دریافت کمک های مالی GEF از دو طریق ذیل صورت می گیرد:

- کشورهای در حال توسعه که معاهده مربوطه را تصویب نموده اند، می توانند پروژه هایی را در زمینه تنوع زیستی و یا تغییرات آب و هوایی ارائه نمایند؛

- دیگر کشورها و به خصوص آن دسته از کشورهایی که اقتصاد در حال گذار را تجربه می کنند در صورتی که کشور مربوطه طرف معاهده بوده و شرایط دریافت وام از بانک جهانی و یا دریافت کمک های فنی از UNDP را داشته باشد، حائز شرایط خواهند بود (www.thegef.org).

2-10- سرمایه گذاری صندوق تسهیلات جهانی محیط زیست در پروژه های دارای منافع مازاد

GEF در پروژه هایی که منافع افزوده داشته و منافع ملی را به منافع جهانی تبدیل می نمایند، سرمایه گذاری می کند. به عنوان مثال اگرچه فن آوری انرژی خورشیدی و یا زغال سنگ / سوخت های گازوئیلی هر دو هدف توسعه ملی (تولید نیرو) را برآورده می نمایند، ولی فن آوری انرژی خورشیدی اقتصادی تر است. در صورت وجود دو حق انتخاب؛ یکی با هزینه کمتر و آلودگی بیشتر و دیگری با هزینه بیشتر و آلودگی کمتر؛ وام های GEF به پروژه های که دوستدار محیط زیست است، تعلق می گیرد (همان).

3- برنامه ی محیط زیست سازمان ملل متحد و تغییرات آب و هوا

برنامه محیط زیست سازمان ملل، در سال ۱۹۷۲ تاسیس شد. ماموریت آن رهبری و تشویق مشارکت ها برای مراقبت از محیط زیست با توانمند سازی ملت ها و مردم برای بهتر کردن کیفیت زندگی خود بدون به خطر انداختن زندگی نسل های آینده است. برنامه محیط زیست سازمان ملل متحد به عنوان نهاد اصلی این سازمان در زمینه محیط زیست، دستور کار محیط زیست جهانی را تعیین، از اجرای بعد زیست محیطی توسعه پایدار در نظام ملل متحد حمایت، و به عنوان طرفدار مقتدر محیط زیست جهان خدمت می کند. هیات برنامه محیط زیست سازمان ملل متحد یعنی شورای حاکم آن که از ۵۸ کشور تشکیل شده سالی یکبار تشکیل جلسه می دهد. منابع مالی برنامه ها به وسیله صندوق های سپرده و اختصاص مبلغ اندکی از بودجه عادی سازمان ملل تکمیل می شود. بودجه ۲۰۰۶-۲۰۰۷ این صندوق ۱۴۴

میلیون دلار بود. برنامه محیط زیست سازمان ملل متحد حدود ۸۰۰ کارمند دارد (ایثاری کسمائی، ۱۳۸۸: ۳۸). گزارشات حاکی از آن است که افزایش رخدادهای مربوط به آب و هوا اغلب با تغییرات آب و هوایی ارتباط دارد که تمام بخش ها را تهدید می کند. مطالعات برنامه ی محیط زیست نشان می دهد که بیش از ۸۰٪ از کشورها نیاز به حمایت بخش خصوصی دارند.

478

فعالیت های برنامه محیط زیست سازمان ملل محدوده وسیعی از موضوعات زیست محیطی نظیر آتمسفر و اکوسیستم های زمینی، بهینه سازی دانش و اطلاعات زیست محیطی تا تشکیل کمیته های مقابله با بلایای طبیعی را در بر می گیرد. تغییر آب و هوا نیز از مسایل مهمی که این سازمان به آن پرداخته است برنامه سازمان ملل متحد با شعار « محیط زیست برای توسعه » به حل مسائلی کمک می کند که کشورها به تنهایی قادر به غلبه بر آن ها نیستند. این برنامه زمینه ایجاد اجماع و انعقاد قراردادهای بین المللی را فراهم می کند و برای انجام این کار می کوشد مشارکت تجارت و صنعت، جوامع علمی و دانشگاهی، سازمان های غیر دولتی، گروه های محلی و سایرین را در تحقق توسعه ی پایدار افزایش دهد. یکی از وظایف این ارگان حمایت از دانش و اطلاعات علمی درباره ی محیط زیست است.

(<http://www.climate-change.ir/fa/links>)

تحقیق و ترکیب اطلاعات مربوط به محیط زیست، که به وسیله ی برنامه محیط زیست سازمان ملل در سطوح منطقه ای و جهانی ترویج و هماهنگ شده، گزارش های گوناگونی درباره ی شرایط محیط زیست، گزارش هایی مانند چشم انداز جهانی محیط زیست، و آگاهی جهانی درباره ی مشکلات در حال ظهور مربوط به محیط زیست مانند تغییرات آب و هوا به وجود آورده است. بعضی گزارش ها باعث انجام مذاکرات بین المللی درباره ی انعقاد کنوانسیون های مربوط به محیط زیست شده است. برنامه ی محیط زیست سازمان ملل جمع آوری و انتشار بهترین اطلاعات و داده های علمی ممکن در سطوح جهانی و منطقه ای را از طریق شبکه ی در حال رشدی از مراکز عالی، از جمله مرکز همکاری این سازمان، مرکز اطلاعاتی آن در زمینه ی انرژی، تغییر آب و هوا و توسعه پایدار، مراکز پایگاه داده های اطلاعات منابع جهانی و مرکز جهانی نظارت بر محافظت برنامه ی سازمان ملل متحد تسهیل و هماهنگ می کند. (همان)

بخش فن آوری صنعت و اقتصاد برنامه محیط زیست سازمان ملل مستقر در پاریس در تلاش های سازمان ملل برای تشویق تصمیم گیرندگان در دولت ها، صنعت و تجارت به تصویب سیاست ها، برنامه ها و روش های پاک تر و امن تر، برای استفاده موثرتر از منابع طبیعی، و کاهش خطر آلاینده ها برای مردم و محیط زیست، فعال است. برنامه سازمان ملل متحد در طول سال ها میانجی مذاکرات مربوط به سایر قراردادهای بین المللی بوده که بنیاد تلاش های سازمان ملل متحد را برای متوقف کردن و معکوس کردن خسارت به کره ی زمین مانند موضوعاتی همچون تغییرات آب و هوا تشکیل می دهند. (همان)

4- برنامه ی عمران سازمان ملل متحد و تغییرات آب و هوا

برنامه عمران سازمان متحد، شبکه جهانی توسعه سازمان ملل است که حامی تغییر است و کشورها را برای کمک به مردم آن ها به منظور داشتن زندگی بهتر، به دانش، تجربه و منابع پیوند می دهد. برنامه عمران سازمان متحد در ۱۶۶ کشور فعال است و بر اساس راه حل های مردم خود آن ها، برای چالش های جهانی و ملی مربوط به توسعه فعالیت می کند. به تدریج که این کشورها توانایی محلی خود را شکل می دهند از تخصص برنامه عمران سازمان ملل متحد و شرکای فراوان آن استفاده می کنند (ایثاری کسمائی، ۱۳۸۸: ۳۸)

رهبران کشورها وعده داده اند آرمان های توسعه هزاره را، که شامل هدف فراگیر کاهش فقر به نصف تا سال ۲۰۱۵ است، تحقق بخشند. شبکه برنامه عمران ملل متحد تلاش های ملی و جهانی برای رسیدن به این آرمان ها را هماهنگ و بین آن ها پیوند برقرار می کند. برنامه عمران ملل متحد در کمک به کشورها برای دستیابی به راه حل ها در برابر چالش های کاهش فقر، پیشگیری و رهایی از عوارض بحران ها، محیط زیست و توسعه پایدار، و مدیریت دموکراتیک، از جمله مدیریت واکنش های مربوط به لیدز و راه حل ها متمرکز است. (<http://www.climate-change.ir/fa/links>)

برنامه عمران ملل متحد، نهادی است که برای توسعه فن آوری و شکوفایی اقتصاد کشورها تاسیس شده است. سالیانه طرح های مختلفی در کشورهای در حال توسعه با حمایت مالی تسهیلات جهانی محیط زیست و زیر نظر برنامه عمران ملل متحد برای حصول به توسعه پایدار اجرا می شود. لازم به ذکر است که کنوانسیون ساختاری تغییرات آب و هوای سازمان ملل متحد و میزگرد بین الدولی تغییرات آب و هوا زیر مجموعه این نهاد و برنامه محیط زیست سازمان ملل متحد می باشند. (همان)

5- سازمان جهانی هواشناسی و تغییرات آب و هوا

فعالیت های سازمان جهانی هواشناسی ایمن سازی زندگی انسانها، توسعه اقتصادی-اجتماعی ملل و محافظت از محیط زیست را در بر می گیرد. تسهیل همکاریهای بین المللی بوسیله راهاندازی شبکه جهانی پایگاه های تحقیقاتی هواشناسی و آبشناسی و تبادل سریع اطلاعات هواشناسی، استانداردسازی مشاهدات هواشناسی و هماهنگ کردن آمار و تحقیقات منتشره از اهداف این سازمان می باشد. این سازمان با برگزاری دوره های ویژه، سمینارها و انتشارات خود، اطلاعات را انتقال می دهد و هر ساله صدها متخصص در دوره های پیشرفته این سازمان آموزش می بینند. برنامه همکاریهای تکنیکی، یکی از برنامه های این سازمان برای ایجاد پلی میان کشورهای توسعه یافته و در حال توسعه بوسیله انتقال مرتب دانش و اطلاعات آب شناسی و هواشناسی است و در راستای تحقق این برنامه، سازمان جهانی هواشناسی با سازمانهای فعال بین المللی مانند برنامه عمران سازمان ملل متحد، برنامه حفاظت محیط زیست سازمان ملل متحد، تسهیلات جهانی محیط زیست و بانکهای توسعه منطقه ای همکاری می کند. (<http://www.climate-change.ir/fa/links>)

سازمان جهانی هواشناسی از طریق همکاری بین المللی، نظام نظارت جهانی و شبکه ای از مراکز جهانی، منطقه ای و ملی که خدمات مربوط به پیش بینی هوا، تغییرات آب و هوا و آب شناسی ارائه می دهد، ایجاد کرده و اداره می کند. این نظام اطلاعاتی، مبادله سریع اطلاعات مربوط به هوا را ممکن ساخته از فعالیت ها در زمینه آب شناسی عملیاتی نیز حمایت میکند. (ایثاری کسمائی، ۱۳۸۸: ۵۸)

با توجه به توضیحاتی که داده شد سازمان ملل متحد با تشویق برخی از نهادهای مردمی که در رابطه با تغییرات آب و هوایی راه حل هایی را به سهم خود، اتخاذ نموده اند گام موثری در جهت بهبود روند رسیدگی به این موضوع برداشت؛ همچنین شورای امنیت سازمان ملل متحد در سال ۲۰۰۷ و ۲۰۱۱ به عنوان کارگزار صلح و امنیت بین المللی، این موضوع را به بحث گذاشت و بر اهمیت آن تاکید نمود. همچنین بسیاری از کارگزاری ها و سازمان های بین المللی مربوط به سازمان ملل متحد به توصیه ی این سازمان مسئول رسیدگی و اعلام گزارش در رابطه با تغییرات آب و هوایی و تلاش برای رسیدن به راه حل هایی بهتر در جهت حل این چالش بین المللی شدند. هریک از این نهادها و کارگزاری ها سعی نمودند تا به گونه ای موثر در راستای تلاش برای حل این معضل عمل نمایند. بنابراین سازمان ملل

متحد تاکنون توانسته نقش بسیار مهمی در پیگیری مسائل مربوط به تغییرات آب و هوایی و تدوین کنوانسیون های مربوط به دنبال آن ایفا نماید.

نتیجه گیری

در منشور جهانی طبیعت که به موجب قطعنامه ۳۷/۷ در ۲۸ اکتبر ۱۹۸۲ مورد تصویب مجمع عمومی سازمان ملل متحد قرار گرفت این منشور که در حفاظت از قانون اساسی طبیعی زمین است تاکید دارد که اعمال انسانها که بر طبیعت تاثیر می گذارد باید بر اساس اصول این منشور اعمال گردد. به طوریکه مقدمه این منشور تاکید دارد که بشریت جزئی از این طبیعت است و بقای ساختارهای اقتصادی، اجتماعی و سیاسی تمدنها بستگی تامی به

حفاظت از طبیعت و منابع آن دارد. بدین ترتیب اعلامیه ریو که مهم ترین اسناد تصویبی کنفرانس سازمان ملل متحد در خصوص محیط زیست و توسعه بود در زمینه حمایت از محیط زیست با دغدغه توسعه پایدار تقریر گردید. این اعلامیه بر پیوستگی و تجزیه ناپذیری توسعه اقتصادی و حفاظت محیط زیست در چارچوب اصل توسعه پایدار و غیرقابل قبول بودن انفکاک این دو به رسمیت شناخته شد. توسعه پایدار به عنوان یک فراخوان جهانی شعاری به دنبال آشتی دادن رشد اقتصادی با مشکلات زیست محیطی بود که در سال ۱۹۷۲ گلد اسمیت و همکارانش با ارائه طرحی به نام طرحی برای بقاء توسعه پایدار و منابع محدود منابع غیر قابل تجدید مانند مواد معدنی را ارائه دادند. برای پایان دادن به فقر و حفاظت از کره زمین در سال ۲۰۱۵ اهداف توسعه پایدار جهانی توسط سازمان ملل متحد تصویب شد تضمین میکند که همه مردم تا سال ۲۰۳۰ از صلح و رفاه برخوردار شوند.

بر طبق برنامه ای که در دستور جلسه ۲۱ برای بهبود توسعه پایدار برگزار شد به این صورت بیان میشود که نیاز به کنترل انتشار گاز گلخانه ای و دیگر گازها در اتمسفر باید بر اساس بازدهی تولید محصولات انرژی، انتقال، توزیع و مصرف آنها و به ویژه بر روی سیستم انرژی سالم و جدید و بازگشت پذیر مانند سیستم انرژی نور خورشید باشد. همه منابع انرژی را باید به شیوه ای مورد استفاده قرار داد که به اتمسفر، سلامتی انسان و محیط زیست خسارت وارد نکند. اهداف توسعه پایدار هماهنگی بین پایداری محیطی، پایداری اقتصادی و پایداری سیاسی و اجتماعی است. در حقیقت توسعه پایدار رویکرد بلندمدت برای رسیدگی به چالشهای جهانی را ارائه می دهد. نه تنها به رفاه مردم، توسعه اقتصادی کشورها و محیط زیست بهتر اشاره دارد بلکه ابزارهای مورد نیاز برای رسیدگی به آنها و چگونگی ایجاد این تغییرات را ارائه می دهد. مهم ترین منشا بحث در مورد این مسئله همان مجمع و گردهمایی دولتها در مورد تغییرات آب و هوا بوده که توسط سازمان ملل متحد و با مشارکت جدی برخی از نهادهای بین المللی مرتبط با مسائل آب و هوایی جهان مثل سازمان جهانی آب و هواشناسی و برنامه محیط زیست سازمان ملل (UNEP و کنوانسیونهای منطقه ای میباشد. هدف اصلی از معاهده تغییرات آب و هوا که در ماده ۲ آن بیان شده است چنین ابراز دارد که تغییرات آب و هوا تصمیم گیرندگان را با مجموعه بسیار پیچیده از مسائلی رو به رو میکند که از جمله شامل بروز تباهی های غیرقابل برگشت و عدم دانش و آگاهی درباره بسیاری از مسائل طی افق های زمانی بسیار طولانی همراه است. درک بهتر این مسائل از طریق تحلیل های تجربی و عینی نیاز به زمانی طولانی دارد به علاوه به علت تنوع و تغییرات منطقه ای با علت و معلول های متفاوت و زیادی همراه است و سطوح مختلفی از توجه و قضاوتها از نظر عدالت اجتماعی را دربرمیگیرد که در ارتباط با هزینه ها و منافع و اقدامات دیگر مطرح میشود.

فهرست منابع

بر اساس گزارشهای IPCC در صورت سیاستهای بازدارنده موثر و اقدامات پیشگیرانه در ارتباط با کنترل گازهای گلخانه ای دمای کره زمین میتواند تا سال ۲۱۰۰ بین یک تا سه و نیم درجه سانتی گراد افزایش یابد که نتایج آن بروز مسائل جدی برای سلامت انسان، شیوع بیماریها، افزایش سطح آب دریاها و ناپدیداری اکولوژیک خواهد بود.

- Arrhenius, Svante, 1990, "on the influence of carbonic acid in the air up on the temprature of the ground" philosophical magazine and journal of science, series 5, volume 41, april. 1991: 207-276
- Bettelheim, Eric C, and Gilonne d'Origny, 2002, "Carbon Sinks and emissions trading under the Kyoto Protocol: A Legal Analysis" Philosophical Transactions: Mathematical, Physical and engineering sciences, Vol. 360, No. 1797
- Bodansky, Daniel, 1990, "The United Nations Framework Convention on Climate Change: A Commentary" Yale Journal of International Law, Vol. 18
- Halvorsen, Anita M., 2005, "The Kyoto Protocol and Developing Countries the Clean Development Mechanism" Colorado Journal of International Environmental Law and Policy, Vol. 16
- Mathews, Monica S, 2000, "The Kyoto Protocol to the United Nations Framework Convention on Climate Change: Survey of Its Deficiencies and Why the United States Should Not Ratify this Treaty" Dickinson Journal of Environmental Law & Policy, Vol. 9.
- Wilder Martijn and Paul Curnow, 2001, "The Clean Development Mechanism" University of New South Wales Law Journal, vol. 24.
- Biermann, Frank, 2002, "Institutions for scientific advice: global environmental assesement and their influence in developong countries", global governance, 195-219
- Bodansky, Paniel, 2010 "The copenhagen climate change accord", ASLL Insights, vol. 1.
- Critchfield, J.H. 1983, "General climatology", prentice Hall INC. U.S.A
- Dessler, David, 1999 "What's at Stake in The Agent- Structure Debate ? International Organization", vol 40, N.0 P.454.
- Hidor, J.J., and Oliver, 1990, "Climatology: An atmospheric science", macmillan publishing company, New york, USA.
- Gate, D.M 1990, "Climate change and biological consequences sinauer associate", Inc publisher sunderland, Massachusett
- <http://www.ahmadvand.org>
- <http://www.bbc.co-uk>
- <http://biodiversity.ir>
- <http://www.btb.termiumplus.gc.ca>
- <http://www.civilica.com>
- <http://www.climate-change.ir>
- <http://www.cmos.ca>
- <http://www.daccess-dds-ny.un.org>
- <http://environment.about.com>
- <http://ec.europa.eu>
- <http://www.gefweb.org>
- <http://www.greenparty.ca>